

РЕЙ БРЕДЪРИ НА СЕВЕР С ОРИЕНТ ЕКСПРЕС

Част 0 от „Семейство Елиът“

Превод от английски: Деница Минчева, 2012

chitanka.info

Старицата забеляза смъртника, когато Ориент Експрес потегли на север от Венеция към Париж и Кале.

Този пътник явно умираше от някаква ужасна болест.

Заемаше купе 22 в третия вагон от края на композицията и се хранеше там, освен привечер, когато заемаше мястото си във вагон-ресторанта сред изкуствената електрическа светлина и звъна на кристал и женски смях.

Тази вечер той се появи, като се движеше мъчително бавно и седна отвъд пътеката срещу възрастната жена с непробиваема гръд, ведро чело и поглед, излъчващ улегнала доброта.

До себе си тя имаше черна медицинска чанта, а в джобчето до не особено женствения ѝ ревер беше затъкнат термометър. При вида на смъртно бледния мъж, лявата ѝ ръка неволно се стрелна нагоре и докосна термометъра.

— О, боже — прошепна мис Минерва Халидей.

Управителят на ресторанта тъкмо минаваше покрай нея. Тя докосна лакътя му и кимна по посока на мястото отвъд пътеката.

— Простете, но за къде пътува горкият човек?

— Кале и Лондон, мадам, с Божията воля.

И той побърза да продължи по пътя си.

Минерва Халидей, изгубила апетит, се беше втренчила отсреща в снежнобелия скелет.

Мъжът изглеждаше обсебен от приборите пред себе си. Откъм ножовете, вилиците и лъжиците се разнасяше сребрист хладен звън. Той изглеждаше заплепен, сякаш заслушан в собствената си душа, докато приборите се приплъзваха, докосваха и прозвъняваха — като камбанен ромон, долитащ от друга реалност. Ръцете му лежаха в скута като самотни животинчета и когато влакът вземаше поредния завой, тялото на мъжа неволно се люшкаше ту насам, ту натам.

Тъкмо, когато влакът се плъзна по една особено широка извивка и приборите за пореден път звъннаха, една жена се провикна през смях от масата си:

— Не мога да *повярвам!*

На което мъж с още по-гръмовен смях отговори:

— Нито пък *аз!*

Това звънко съзвучие предизвика истински срив у смъртника. Недоумяващият смях беше пронизал слуха му.

Той видимо се сви, очите му хлътнаха по-дълбоко и човек почти можеше да си представи как от устните му се изплъзва леден стон. Мис Халидей, шокирана, се наведе напред и протегна ръка към него, при което се чу да прошепва:

— Аз пък вярвам!

Ефектът беше незабавен.

Смъртникът изправи рамене. По бледите му страни се появи цвят. В очите му блесна преродена искра. Главата му се завъртя и той се взря в чародейката отвъд пътеката, чиито думи бяха лековити.

Бясно изчервена, възрастната медицинска сестра със солидна топла гръд се стегна, изправи се и бързо се отдалечи.

Само пет минути по-късно мис Минерва Халидей чу управителят забързано да се задава по коридора, като чукаше на вратите и нещо шепнеше. Докато минаваше покрай нейната отворена врата, той я погледна.

— Вие да не би...

— Не — изпревари тя въпроса му. — Не съм лекар. Медицинска сестра съм. Да не се е случило нещо със стареца в ресторанта?

— Да, да! Моля ви, мадам, елате! — Междувременно бяха отнесли смъртника в собственото му купе.

Застанала при вратата, мис Минерва Халидей надникна вътре.

Чудатият мъж беше проснат на леглото с помръкнали затворени очи, уста като безкръвна рана и единствено главата му подскочаше с клатушкането на влака.

„Мили Боже — помисли си тя, — той е мъртъв!“

На глас каза:

— Ще ви извикам, ако имам нужда от вас.

Управителят я остави и се отдалечи.

Мис Минерва Халидей затвори плъзгащата се врата на купето и се обърна да огледа мъртвеца, защото той със сигурност беше мъртъв. И все пак...

В крайна сметка тя се пристраши и докосна китките, в които сякаш течеше ледена вода. Веднага дръпна пръстите си, сякаш ги беше парнал сух лед. После се наведе, за да може да шепне току в лицето на бледния мъж.

— Слушате ме много внимателно, нали?

В отговор ѝ се стори, че чува единствен удар на замръзнало сърце. Тя продължи.

— Не съм сигурна как е възможно, но мисля, че знам кой сте и от какво сте болен...

Влакът рязко изви. Неговата глава се люшна, сякаш вратът му беше строшен.

— Ще ви кажа от какво умираете! — продължи да шепне тя. — Вашето заболяване... са хората!

Неговите очи се отвориха рязко, сякаш го бяха простреляли в сърцето. Тя продължи.

— Хората на този влак ви убиват. Те са вашата болест.

Нещо като дъх се размърда зад прилепналите ръбове на раната, която служеше за уста на мъжа.

— Д-д-ааааааа...

Тя стисна китката му по-здраво, дано усети пулс.

— Произхождате от някоя централноевропейска държава нали? Някъде, където нощите са дълги и когато вятърът духа, хората се *вслушват* в него? Но сега нещата са се променили и това пътуване е вашият опит да се измъкнете, обаче...

Тъкмо тогава групичка замаяни от вино младежи минаха по коридора отвън, като се смееха гръмко.

Смъртникът видимо повехна.

— Откъде... — успя да прошепне той, — знаете...?

— Аз съм необичайна сестра и пазя много специфични спомени. Когато бях на шест видях, т.е. попаднах на друг един като вас...

— Така ли? — възкликна бледният мъж.

— В Ирландия, близо до Килешандра. В къщата на чичо ми, която беше поне на сто години, късно една дъждовна мъглива нощ чух стъпки по покрива, после звуци в коридора, сякаш бурята беше се промъкнала в къщата, а после една сянка влезе в стаята ми. Седна на леглото ми е студът, който излъчваше, ме смрази. Помня го добре и знам, че не съм сънувала, защото видението, което влезе в стаята ми, седна на леглото ми и ме заговори шепнешком... досущ приличаше на вас.

Затворил очи и от дън вледенената си душа немощният старец простена в отговор.

— И кой... и какво... съм аз?

— Вие не сте болен. И не умираете... Вие сте...

Сирената на Ориент Експрес нададе своя протяжен вой.

— ... призрак — довърши тя.

— О, дааааа... — проплака той.

Този мощен вик беше роден от дълбока нужда и пълно осъзнаване. Той се стрелна нагоре и почти успя да се изправи.

— Да!

В същия момент на вратата се появи млад свещеник, нетърпелив да предложи услугите си. С блеснали очи, влажни устни и с пръсти на едната ръка вкопчени в разпятieto, той се втренчи в немощната фигура на смъртника и се провикна.

— Мога ли да... ?

— Последно причастие? — древният пътник отвори едното си око сякаш беше капаче на сребърна кутийка. — От вас? Не — очите му се отместиха към сестрата. — Нека *тя*!

— Ама, господине... — възнегодува младият свещеник. Отстъпи, стисна разпятieto си, сякаш беше шнур за отваряне на парашут, завъртя се на пета и изчезна. Сестрата остана сама с все по-странния си пациент.

— Как — простена той, — ще ми помогнете?

— Ами... — Тя се засмя притеснено. — Ще трябва да намерим начин.

С пореден писък на сирената си Ориент Експрес продължи да покорява миля след миля от влажната мъглива нощ.

— Вие пътувате за Кале? — попита тя.

— И отвъд — Доувър, Лондон, а после един замък в покрайнините на Единбург, където бих могъл да съм в безопасност...

— Това е почти невъзможно... — думите й му подействаха като изстрел в сърцето. — Т.е. невъзможно ще е без *мен*! Аз ще пътувам с вас до Кале и после отвъд, до Доувър.

— Но вие не ме *познавате*!

— Но ви сънувах като дете, дълго преди да срещна някой като вас в дъждовната мъглива Ирландия. А на девет години претърсвах мочурищата за Баскервилското куче.

— Да — каза смъртникът. — Вие сте англичанка, а англичаните са *доверчиви*!

— Вярно, но все е по-добре от мнителните американците или циничните французи. Англичаните сме си най-добре. Вероятно всеки стар лондонски дом има своята мъглива призрачна дама, чийто плач оглася стаите призори.

В този момент вратата на купето, разтърсено от поредната дълга извивка на релсите, се разтвори широко. Отвън моментално нахлуха облаци отровна реч, безумни брътвежи и безбожен смях. Смъртникът посърна.

Минерва Халидей скочи на крака, затръшна вратата и се обърна към спътника си с близост, породена от безброй подобни срещи, случили се в сънищата ѝ.

— Имате ли представа кой точно сте вие? — попита го тя.

Смъртникът, като разпозна в лицето ѝ образа на тъжно дете, на което може да е попаднал много отдавна, описа живота си.

— Двеста години живях в покрайнините на Виена. За да оцелея от атаките на атеисти и на дълбоко вярващи, се криех сред прашните рафтове на библиотеки, където се хранех с митове и гробищни разкази. Устройвах си среднощни пиршества с паника и ужас, породени от изпуснати коне, виещи кучета и стрелващи се в атака котки... трохи, посипали се от капациите на гробници. С годините моите сънародници от невидимия свят изчезваха един по един, когато някой замък се срутеше или господарите отдаваха призрачните си градини под наем на женски клубове и малки странноприемници. Прогонени, ние безплътните скитници затънахме в лепкавата кал на тресавища и обширни полета от неверие, мнителност, презрение и дори насмешка. Колкото повече се увеличаваха обезверените хора, толкова повече от моите безплътни приятели изчезваха. Останах само аз. Опитвам се да прекося Европа с този влак и да си намеря някое безопасно местенце, някой удавен в дъжд замък, където хората са подобаващо изплашени от сенки, дим и скитащи души. В Англия и Шотландия е моето спасение!

Гласът му се изгуби в тишината.

— А името ви? — попита тя накрая.

— Нямам име — прошепна той. — Хиляди пъти мъгли са се спускали върху семейната ми гробница. Хиляди пъти дъжд е измивал надгробния ми камък. Думите, издълбани от длетото, са заличени от дъжда, вятъра и слънцето. Името ми се е изгубило с цветята, тревата и мраморния прах.

Той отвори очи.

— Защо ви е да правите това? — попита я. — Да ми помагате.

При това тя се засмя, защото най-после чу правилния отговор да се откъсва от устните си.

— Никога в живота си не съм имала *чучулига*.

— Чучулига?

— Цял живот съм се чувствала като препарирана сова. Не съм монахиня, но никога не съм се женила. Понеже трябваше да се грижа за сакатата си майка и полуслепия си баща, прекарах живота си в болници сред мъчителни предсмъртни викове и попивах миризмата на лекарства, които биха отблъснали всеки евентуален ухажор. Така че, в известен смисъл, аз самата съм призрак, нали? И ето че сега, тази вечер, след шестдесет и шест години живот, най-после се натъкнах на великолепно различен и уникален пациент. О, боже мой, какво предизвикателство. Същинско състезание! Аз ще ви превода през парижките тълпи, ще ви помогна да издържите пътуването до морето и прехвърлянето на ферибота! Ще бъда вашата...

— Чучулига! — извика смъртникът и цялото му тяло се разтресе от спазмите на смеха.

— Чучулиги, да, това сме ние двамата! Само дето в Париж май ги ядат горките птички, докато горят свещеници на кладата.

— О, да, Париж.

Влакът продължи да стене, докато нощта се изниза и те пристигнаха в Париж. При самото им пристигане един малчуган, не повече от шестгодишен, се стрелна по коридора покрай тях и замръзна на място. Той се втренчи в смъртника и в отговор смъртникът го заля с вълна арктичен студ. Момчето избяга с писък. Възрастната сестра разтвори широко вратата и погледна навън.

Момчето хленчеше и се жалваше на баща си. Той веднага се завтече към тях.

— Какво *става* тук? — настоятелно попита той. — Кой е изплашил...

Пред вратата на купето той се закова на място, забил поглед в смъртника, докато влакът постепенно убиваше скорост. Собственият му език също изгуби скоростта си.

— ... сина ми — успя да довърши мисълта си.

Смъртникът го изгледа тихо с мъгливи очи.

— Аз... — Французинът отстъпи назад и рязко засмука въздух през стиснатите си зъби. — Простете ми! Съжалявам! — успя да изрече той. Извъртя се и подкара сина си. — Немирник такъв. Тръгвай!

Вратата на купето се затръшна.

— Париж! — носеше се като ехо из целия влак.

— Побързайте и без много шум — разпореди се Минерва Халидей, докато извеждаше древния си приятел на перона, гъмжащ от опънати нерви и пръснат багаж.

— Ще се *разтопя*! — проплака смъртникът.

— Не и там, където ви вода! — понесла кошница за пикник, тя го избута до по чудо останалото единствено такси. Под бурно небе те пристигнаха при гробището Пер-Лашез. Огромните крила на портата тъкмо се затваряха. Сестрата размаха шепа банкноти. Портата замръзна неподвижно.

Вътре те се скитаха на воля сред хиляди паметници. Заобикаляше ги толкова много студен мрамор, приютил толкова изгубени души, че на сестрата за момент ѝ се зави свят, усети болка в едната китка и по лявата страна на лицето ѝ пробяга ледена ласка. Тя тръсна глава, за да прогони тази атака и те продължиха разходката си сред каменните плочи.

— Къде да си направим пикника? — попита той.

— Няма значение — отговори тя. — Само внимателно, това е френско гробище, пълно с цинични души. Цели *армии* егоисти, изгаряли хора заради вярата им и на свой ред изпращани на кладата заради *собствената* си вяра само година по-късно. Хайде, изберете си местенце.

Те продължиха по пътя си. Смъртникът кимна.

— Под онзи първи камък там е съвсем *пусто*. Пълно мъртвило, не се чува даже *шепотът* на времето. Под втория е малко *по-добре*: жена, която обичала съпруга си и тайно вярвала, че ще го срещне отново в отвъдното... Там е останал призрачен шепот, отзвук от биещо сърце. Този третият обаче е приютил писател на трилъри за френско списание. Истински *ценител* на мъгливите нощи и старите замъци. *Неговият* камък е точната температура, идеален като хубаво вино. Така че, скъпа моя, нека седнем тук, докато оставим шампанското да подиша и дойде време да се върнем на влака.

Тя му подаде чаша.

— Можете ли да пиете?

— Мога да опитам — отговори той като я пое. — Ако не друго, мога поне да опитам.

Смъртникът едва не „погина“, когато напускаха Париж. По коридора минаха група интелектуалци, едва-що завърнали се от семинар за „погнусата“ на Сартр и празнословеци относно Симон дю Бовоар. Въздухът след тях остана врял и празен.

Смъртно бледният пътник пребледня още повече.

На втората спирка след Париж — поредната атака! Група немци превзеха влака, като на висок глас отричаха съществуването на древните духове, оповестиха шумно политическите си съмнения, а някои дори носеха книги със заглавие: „*Има ли изобщо Бог?*“.

Влаковият призрак потъна още малко в прозирните си кости.

— О, боже — възкликна мис Минерва Халидей и се втурна към собственото си купе, където се разрови в камара книги.

— „Хамлет“! — провикна се тя. — И неговият баща, нали? В „Коледна песен“ на Дикенс — *четири* призрака! „Брулени хълмове“ — Кати се *завръща*, нали така? „Примката на призрака“... и „Ребека“! А ето и любимата ми — „Маймунската лапа“! Коя да прочетем?

Но призракът на Ориент Експрес не отрони нито дума в отговор. Очите му бяха склопени, устните му защити с ледени иглички.

— Почакайте! — извика тя.

И отвори първата книга...

В която Хамлет, застанал на крепостната стена, чува вайкането на призрачния си баща. И тя произнесе думите:

„Изслушай ме... Наближава часът, в който трябва да се върна сред мъките на серните огънове.“^[1]

И още прочете:

„Духът съм аз на твоя клет баща, осъден за известно време нощем да броди по земята.“

А също:

„Ако обичал си баща си нявга... О, боже!... то отмъсти за неговото грозно, ужасно, отвратително убийство!“

И по-нататък:

„Убийство — грозно...“

И докато влакът препускаше в нощта, тя произнесе последните думи на Хамлетовия призрачен баща:

„Аз тръгвам. (...) Прощавай! Сбогом! И не ме забравяй!“

И тя повтори:

„... не ме забравяй!“

Призракът потръпна. Тя се престори, че не забелязва, а грабна следващата книга.

„Марли беше мъртъв, това като начало.“^[2]

Докато влакът, наречен Ориент, препускаше по сумрачни мостове над невидими потоци, нейните ръце пърхаха като крила по страниците.

„Аз съм привидението на изминалите Коледи.“

След това:

„Призрачната рикша се подаде от сумрака и потраквайки се изгуби в мъглата...“^[3]

И дали из устата на призрака не се завъртя съвсем бегло ехо на конски копита, останали след рикшата?

„Блъскането, блъскането, блъскането под паркета на издайническото сърце на стареца!“^[4] — проплака тя тихо.

И *изведнъж* сякаш подскочи жабок. Сърцето на призрака се обади за първи път от цял час. Немците някъде по коридора изстреляха залп неверие.

Но тя продължи да му дава лекарството.

„Кучето виеше в тресавището...“^[5]

Ехото на онзи вой, онзи печален стон, се надигна от душата на нейния спътник и се откъсна като вопъл от гърлото му.

Докато нощта напредваше и „Жена в бяло“^[6] прекоси полето под изгряващата луна, старата сестра продължи да рисува с думи, така че прилеп се превърна във вълк, а после в гуцер и пропълзя по стената, държаща бледния пътник в плен.

Накрая, когато влакът утихна със съня на пътниците си, последната книга се изплъзна от ръцете на мис Минерва Халидей и тупна на пода като мъртво тяло.

— *И нека почивам в мир?* — прошепна пътникът със затворени очи.

— Да — кимна тя усмихната. — *Почивайте в мир.*

Двамата се предадоха на съня. А после стигнаха морето.

* * *

И ето рехавата мъгла се сгъсти и се превърна в ромолящ дъжд, сякаш затлаченото с облаци небе плачеше неутешимо.

Това накара смъртника да разлепи устни, да отвори уста и да прошепне своята благодарност към призрачното небе и към брега, посещаван от фантома на приливите, докато влакът се плъзваше в депото, където пътниците щяха да се прехвърлят на ферибота сред обичайната хаотична гълчава.

Призракът остана последен — самотна фигура, витаеща в изоставения влак.

— Почакайте! — проплака той горко. — Тази лодка! Та там няма нито едно скришно местенце! А и *митницата*!

Митничарите обаче хвърлиха само един поглед на бледото лице, замръзнало под тъмния каскет и наушниците, и набързо пропуснаха вледенената душа на ферибота.

Там той се оказа обграден от груби гласове и невежи лакти, от талази хора, блъскащи се един друг на разлюляната лодка и сестрата за пореден път видя как скъпата ѝ ледена фигурка се топи.

Внезапно покрай тях се стрелна група пицци хлапета и сестрата реагира незабавно.

— Бързо! — извика тя и едва-що не понесе немощния мъж след малките момичета и момчета.

— Не! — възпротиви се той. — Шумът!

— Но той е специален! — обясни сестрата, като го избутваше през вратата. — Той е лековит! Ето!

Древният пътник се огледа неразбиращо.

— Как така? — прошепна той. — Та това е... стая за игри.

Тя го издърпа наред цялата тази врява и блъсканица и се провикна.

— Деца! — те замръзнаха по местата си. — Време е за приказка!

Те се канеха да продължат с лудориите си, но тя бързо добави.

— Приказка за призраци! — и тя небрежно посочи смъртника, чиито бледи като крило на молец пръсти се вкопчиха в шала, обвил леденото му гърло.

— Всички сядайте *долу*! — нареди сестрата.

Децата се отпуснаха с шумни възклицания на пода. Скупчени около призрачния пътник като индианци около своята колиба, те любопитно оглеждаха неговата фигура, която сякаш се движеше в своя лична снежна виелица.

Той потръпна и сестрата бързо заговори.

— Вие всички *вярвате* в призраци, нали?

— О, да! — извикаха те. — Да!

Сякаш някой заби метален шиш по дължината на гръбнака му. Пътникът от Ориент експрес застина изпънат. В очите му припламнаха деликатни крехки искри. Зимни рози разцъфтяха по бузите му. Колкото повече децата се навеждаха към него, толкова повече пътникът се извисяваше и лицето му оживяваше. С един леден пръст той посочи детските лица.

— Аз — прошепна той, — аз — още една пауза, — ще ви разкажа страховита история. За един *истински* призрак!

— О, да! — извикаха децата.

И той започна да говори, а трескавите му думи събираха облаци и събуждаха мъгли, и призоваваха дъждове, докато децата се скупчваха все по-близо и се сгушваха един о друг — мъждукащи малки въгленчета, в чийто огън пътникът с радост изгаряше. Докато той говореше, сестра Халидей отстъпи от вратата и видя отвъд морските вълни, онова което той виждаше — сумрачните скали, варовиковите скали, спасителните скали на Доувър, а тъкмо отвъд тях кули и замъци, изпълнени с шепот и въздишки, чиито гостоприемни, пусти тавани бяха отколешен дом на древни фантоми. Както се взираше в тях, тя усети ръката си да полазва нагоре по ревера към термометъра. Тя провери собствения си пулс и усети моментен мрак да прекосява очите ѝ.

Едно от децата попита.

— Кой си ти?

Смъртникът, увит в искрящата си плащеница, разпусна въображението и отговори.

Накрая сирената на ферибота, оповестяваща тяхното акостиране, прекъсна потока на среднощните приказки. Тогава родителите се втурнаха в стаята и започнаха да откопчват децата си далеч от господина със злокобните очи, чиято деликатна реч ги смразяваше до мозъка на костите, а той шепнеше ли шепнеше, чак докато фериботът

нежно се долепи о пристана и последното дете беше отведено протестиращо, изоставяйки стареца и сестрата сами в детската стая сред затихващото фино трепкане на кораба, който сякаш беше слушал, чул и безпаметно се беше наслаждавал на историите от малките часове на нощта.

На слизане от кораба, при подвижното мостче, пътникът от Ориент експрес дръзко заяви.

— Не, нямам нужда от помощ. Вижте ме само!

И той се втурна надолу по трапа. И както децата бяха подхранили неговия вид, ръст и глас, така всяка крачка, която го приближаваше до Англия, правеше походката му по-твърда и решителна. А когато стъпи на дока, от тънките му устни му се откъсна бурно радостно възклицание и сестрата, която го следваше, спря да се мръщи и го остави да изтича сам до очакващия влак.

Виждайки го да подтичва като хлапе пред нея, тя остана на място, отмаляла от радост, но и не само от радост. Той тичаше и нейното сърце тичаше с него и внезапно го прониза изумителна болка и мрачно покривало се спусна връз нея и тя залитна.

Затичан презглава, смъртникът не забеляза, че старата сестра вече не го следва.

При влака той сграбчи спасителната дръжка на вратата на купето и се провикна!

— Ето на!

Едва тогава усети празнината около себе си и се огледа.

Минерва Халидей я нямаше.

Появи се секунда по-късно, пребледняла, но широко усмихната. Тя се олюля и едва не падна. Този път, той се протегна да ѝ помогне.

— Скъпа госпожо, вие бяхте толкова добра с мен.

— Но — подхвана тя загледана в него, очакваща той най-после наистина да я види. — Аз няма да ви изоставя.

— Вие...?

— Идвам с вас — обясни тя.

— Но вашите планове?

— Те се промениха. Сега аз съм тази, която няма къде да се *дене*.

Тя се извърна и погледна през рамо.

При доковете се събираха хора, скупчени около нечие тяло, паднало на земята. Всички говореха едновременно, на няколко пъти се

чу думата „доктор“.

Смъртникът извърна очи от Минерва Халидей към тълпата и към обекта на тяхното внимание. Под краката им лежеше строшен термометър. Той върна погледа си върху Минерва Халидей, която пък още се взираше в счупения термометър.

— О, скъпа моя, госпожо — каза той накрая. — Елате.

Тя погледна прямо в лицето му.

— Чучулиги? — каза му.

— Чучулиги! — кимна той.

А после ѝ помогна да се качи на влака, който първо подскочи, а после потегли с грохот и надута сирена по релсите, водещи към Лондон и Единбург, и тресавища и замъци, и тъмни нощи, и дълги години.

— Интересно, коя ли е била тя? — запита се смъртникът, като хвърли поглед назад към тълпата на пристана.

— О, божичко — отговори сестрата. — Мисля, че никога не съм знаела.

И влакът изчезна.

На релсите им трябваха цели двадесет секунди да спрат да треперят.

---

[1] Всички цитати от „Хамлет“ са в превод на Валери Петров. — Б.пр. ↑

[2] Този и следващият цитат от „Коледна песен“ са превод на Нели Доспевска — Б.пр. ↑

[3] Из „Призрачната рикша“, разказа на Ръдиърд Киплинг. — Б.пр. ↑

[4] Из „Издайническото сърце“, разказ на Едгар Алан По. — Б.пр. ↑

[5] Из „Баскервилското куче“, разказ на Артър Конан Дойл. — Б.пр. ↑

[6] „Жена в бяло“, роман на Уилки Колинс. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.